

Eraadooniya Diraamaa

Leveled

Wolayttatto Doona

Ha gujo nabbabo maxaaafay Yuu Essi Eyidiyappe (USAID) beettida miishshaa maaduwan Seev Ze Childdirenee (Save the Children), Luxettaa Moconaynne Tohossa Dalgga Manttiya Luxettaa Beeroy issippe hashetin giigidi attamettidaagaa.

2009 M.L.

The CC By license lets others distribute, adjust, and build upon this work, for free or commercially, as long as credit is given to the original creation. However, any changes from the original must be indicated.

For more info please refer: <https://creativecommons.org/licenses/>

Eraadooniya Diraamaa

Kifilee 4

Saaminttay 24

Leveled

Luxissiyageetussi Kaaletuwa

Naati nabbabuwa doommanaappe kase misiliyanne huuphe yohuwa bessidi nabbaboy odiyoba malana mala oychchite. Nabbabi simmidi wurssettan de'iya oyshata zaarana mala oottite.

Nabbabuwappe kasetiya Mali be'o Oyshaa

Huuphe yohuwanne koohuwa bollan de'iya
misiliya xeelliyo wode ha nabbaboy ay odanaba
milatii?

Shemppuwa 1: Maratu Kaassaa

Aaway karen uttidi eraadooniya ezggiiddi de'eес. A miyyiyan qassi Malanchcha uttada nabbabawusu. Eraadoniyan issi qantta diraamay aadhdhiiddi de'eес. Ha diraamaa huuphe yohoy “Naa”u Marata” gees. Diraamaa ezgganawu Malanchchi aaway eraadoniya cengurssaa xoqqu oottiis.

Eraadoniyan issi yelaga na'iya diraamaa kaalliya maaran odiyogaa doommaasu: Issitoo genessaanne maahiya

marati dembban buraaqiiddi kaa'osona. Issoy yedetti oyqqikko haray qassi zaaridi yedettidi oyqqees. Issoy issuwa oyqqikko yedissana giidi gondderettiiddinne dafettiiddi pe'igoosona. Naa"aykka kaassaa keehi dosiyo gishshawu issitoo issitoo namisaakka dogiigoosona.

Yaanishin issitoo eti kaassan banttana balidaashin sa'ay keehi qammi aggiis. Yaatin naa"aykka wontto gayttanawu giidi wottaa juujiigidosona. Genessaa mariyakka ba aaway de'ijo maataa giddokko woxxa aggaasu. Eta naa"aa keettaykka dumma dumma ginaara de'ees. Maaheti de'ijo mittaanne woraa giddon gidiyo wode genessati qassi addussa maataa giddon de'oosona.

Maahiya ba na'ay yeennan gam"oogawu keehi un"ettaasu. I na'ay kase hagaadan qamissidi erenna. Away wullennan poo'o soo simmeesishin hachchi keehi qammissiis. Maahiya zagokko xeellaydda issitoo uttawusu issitoo eqqawusu. Yaanishin I na'ay sheenuqqiiddi woraa giddoora puttu giis. Maahiyakka keehippe yiillotada aybissi qamissadii gaada palabaa kessaasu.

Maahee maraykka kokkoriiiddi, “Taani genesseera kaa'aydda gam” aas,” giis. Iira kaa'ishin sa'ay qoppennan qammi aggiis. Naa” antto qamissikke hachchi mooraas giidi kokkorriidi maarana mala oychchiis. Hegaa siyidosaarakka yiilluwa eexxidoogaa agganee miichchaa wodhdha aggaasu. Aybissi miiccidaakko eribeenna na'ay yaa haa xeellidi miichchiyabaa koyiyogaa doommiis.

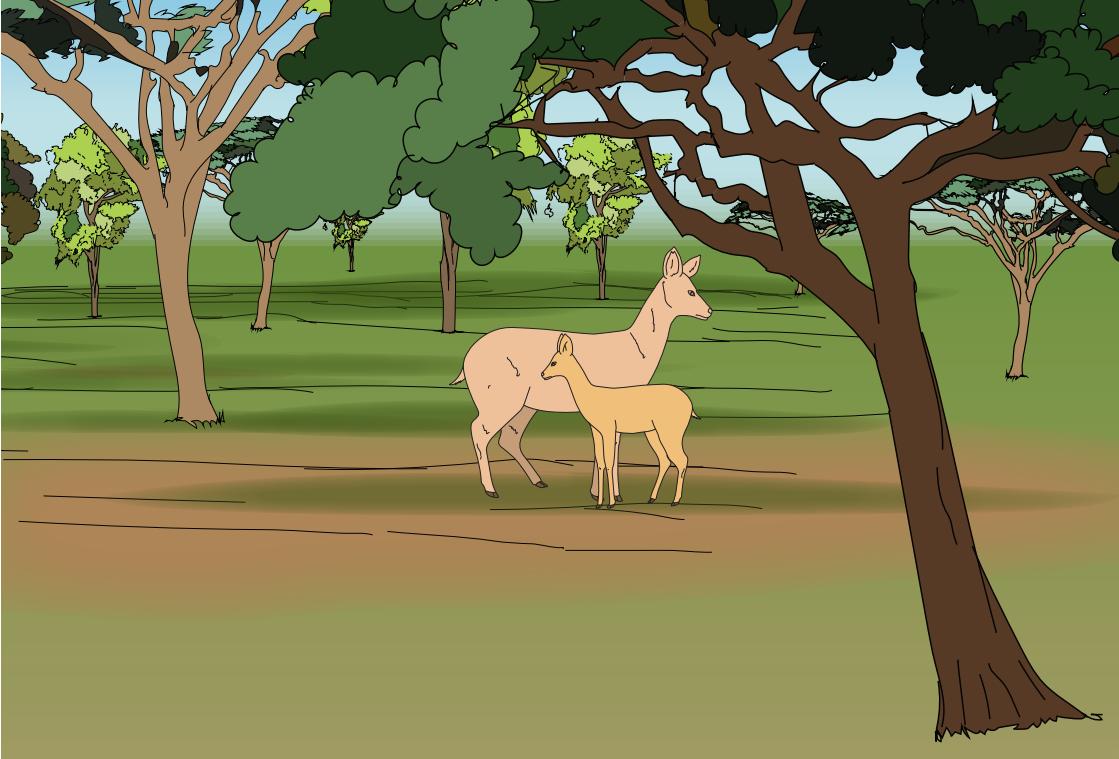
Maahiyakka, “Genessaa aggada soo yaadii?” gaada maalalettada oychchaasu. Yaatin na'ay, “Nuuni naa”ay keehi dosetteettees. Issippe qoomettidi kaa'iiddi pe'igeettees,” giis, ba ayeessi yiilloy wodhdhido gishshawu ufayttiiddi. A miiccidoogee eti kaa'iiddi pe'ido gishshawu gidenna. Maahiyoo keehi miichchidaagee harabaa gidiyogaa mara maahee eribeenna.

Aayiyakka bana miichchidabaa odaasu. “Ta na'awu hegee nuussi qumattennee. Ubba keehi mal”o quma. Nuuni hagaa wora giddon koyyidi pe'iyoy eta malaa demmana giidi gidennee! Eta ashoy qassi keehi mal”ees,” gaasu maahiya cuchchaa mittaydda. I mara maahee aggidi yiidoogee aayyiyo keehi michchiis.

Hachchi attidoogee michchido maahiya, “Wodiyara baada hachchiigaadan kaa'ishin taani gakkada oyqqana. Yaatidi wontto genessee ashawa xiixxidi maana. Hegaa ne erabeennaagawu nena hachchi aybanne giikke. Gidikkonne wontto taani odobaa polana koshshees,” gaada ba giddo gelissa qoommin issippe xiskkiigidosona.

Mara maahiyawu xiskkoy yeennan ixxiis. A aayyiya qoommidogee meego giyobi A giddo gelenna. Aayyiya odidobay kohan awu simerettees. Taani hachchi gakkanawu ta qumaa erennan de'iyanaa giidi barkka maalaalettiis. Gidikkonne qassi hegaa keenaa siiqettiya laggeta gidiichchi makkin waatada aattada immoo giyo oyshankka un"etti uttiis. Ta aayyiakka taani namisettenna mala gaada hanawus giidi qoppiis.

I hegaa qoppishin aybakko eta miyyiyan mittaa tashiya qaattin aayyiya pirada denddaagaasu. Denddidaara yaa haa xeellin aybinne baynnaagaa shaakkada simmin guyye qoomettidi xiskkiigidosona. Mara maahee ha wontta qofaa maacibeenna. Genessaa efiidi bessanaa agganaa dentteesinne wottees.

Shemppuwa 2: Genessaa Mariyo

Baassinne Malanchcha wonttaasaappe ha eraadoniyan aadhdhiya diraamaa wudidi ezggiiddi de'osona. Malanchcha nabbabiyogaa essada genessiyo aattidi immiya aggiya erana koyaasu. Waani wuriyakko eranawu ba dawutaraa kammada ezggiyogaa doommaasu. Yaanishin, “Qantta erissuwa sissi makkin diraamaa wurssettaa eziggeeta,” gaasu issi maccaaraa diraamaa essada.

Yaatin naa"aykka yiillotidosona. Genessaa mariya soo gakkidoogaa aggidoogaa Malanchcha erana koyaasu. Aawaykka, "Hegaa simi erissuwappe simmidi erana gidokkonnii?" Erissoykka issi biittawu keehi koshshiyoo gishshataassattenne aattiyoy," giidi Malanchchissi zore malaa immiis. Erissoykka sheeshshay shaafaanne pultuwa mooreenna mala sheeshsha keetaa go'ettana mala hassayissiyagaa. Ixxikko harggiyan eesuwan oyqqettana danddayiyogaa qonccissees.

Yaanishin eraadoonee erissuwa wurssi makkidi yettaa yeddi aggiis. "Ha ha! ta aawawu ha wontta doommido diraamaa polennan aggana haniyonaayyee?" gaada hirggada oychchaasu. Eti kirssoy doommees giishin yettay doommin attennan aggenna giidi siriyogaa doommidosona.

Yaanishin yettay wurin wontta erissuwa aattida na'iya yaada "Diraamaa wontta essido sohuwappe doommana", gaasu. Yaatin aawaynne na'iya issov issuwa uyfayssan xeellidi ezgganawu banttana giigissidosona. Malanchcha yettay yiin attiis gaada nabbabana haniyara guyye zaarada ba dawutaraa wottaasu.

Diraamaaykka eqqido sohuwappe doommiis. Genessaa mariya soo gakkiyo wode I aawaykka maaheegaadan keehi un"etti uttiis. Genessay ta na'ijo hanoodee miichchidosona giidi keehippe kayyottiyogaa doommiis. Yaanishin genessaa mariya wottaa sarri gaydda maata giddoora puttu gaasu.

Yaanin genessay gam"iininne A saro gakkidoogawu keehi ufayttiis. Yaatidi, "Ta na'ee nuna daroti koyiyogaa erikkii, waana sa'aa qamissay? Kase neero kaa'ada qammennan yaasashin hachchi waanadii?" giidi oychchiis. Genessa mariyakka woxxaydda yiidoogee keehi daafurssin guuttaa shemppana koyyaasu.

Guuttaa shemppa ekkidaara ba aawaassi mulebaa odiyogaa doommaasu. I aawaykka kase O aybissi gam"adii giidi oychchi erenna gaasoykka kase muletookka qamissennan soo gakkiyo gishshaassa. "Ta aawawu taani qamissidoogawu atto ga; naa"antto qamissikke," gaasu. Genessa maree bollan maahee maray puuzidoogee guutta suuttay bollan de'eest. Aaway hegaa be'idaagee, "Ta na'ee waanadii?" giidi oychchiis.

Mariyakka, “Maahee maraara kaa'ishin cugunttay tana puuziis. Yaani kaa'ishin tana puuzidobi erettibeenna,” gaasu. Eti naa"ay kaa'shin maahee maraa cugunttay genessiyo oyqqana giidi woxxishin daro sohuwan puuziis. He puuzido sohoy qassi ha'i gam"iiddi seelliyogaa doommiis.

Maahee maraa giishin siyida genessay dagaman dozhzhu giis. “Woygay? Woygay? Maahiya maraa gaadii gabeykkii?” giidi genessay dagaman oychchiis. Na'iya hagaa keena dagamissiyaba haasayidanaa gaada qoppiyogaa doommaasu. “Ubbatookka aara maahee maraara kaa'aysttennee,” gaada woni dagammida genessaa dagamaa yaa gujaasu.

Genessaykka, “Ta na'ee hachchi attadasa. Hegeetussi nuuni qumattennee. Hegaa gishshawu nuna demmikko aggi adhdhokkona. Nuna woridi nu suuttaa xunxxidi nu ashuwakka moosona. Hegaa gishshawu nena ashshidaagaa galatada naa"antto eti de'iyo heeraakka shiiqoppa,” giidi qoommidi zoriis. Akka ba aawaa zoriyan keehi maayettin issippe qoomettidi xiskkiigidosona.

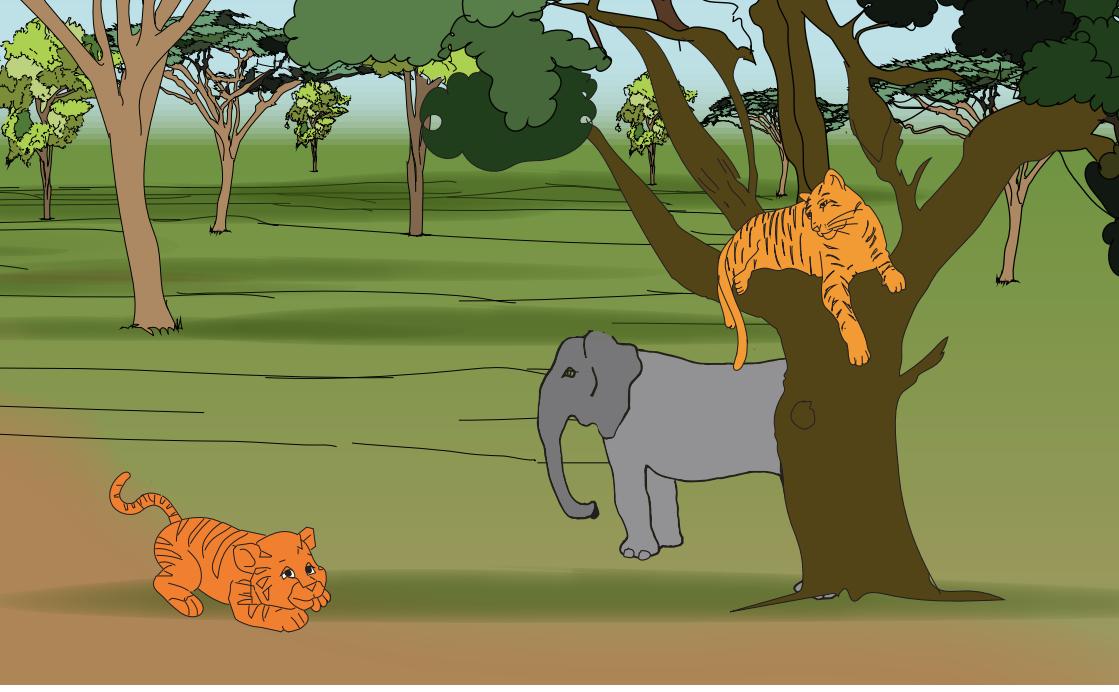
Shemppuwa 3: Kaalliya Gallassaa

Kaalliya gallassi maahiya genessiyo miyogaa
qoppawus. I mariyo xalaala gidennan eti de'iyo
heeraa biidi cora genessaa oyqqanawu halchchaasu.
Yaatidaara guuran denddada ba na'aa ekkada
buussaa doommaasu. Eti kaa'ijo heeraa gakkada
ba na'aa sinttawu yeddada A mittaa huuphiyan
qosettaasu.

Maahee maray kase issippe kaa'ijo dembban eqqidi genessaa mariyo naagees. Guuraasappe naagin naagin yiya oonne beettenna. Maahiyakka mittaa bollan uttada ayfee liphennan duge duge xeellawusu. Naagin naagin xayin maahiya mittaa xeeraappe laawayidda wodhdhaasu. Tumu be'idoy genessakkonne harabakkonne oychhchanawu ba na'aa xeesaasu.

Maraykka, "Genessa gidiyogaa taani erays. Akka ba sunttaa genessa mariyo gaada odin eraas. Eti wottawu gooba gidiyogaanne eta bollay qassi oyqqiyo wode keehi lo'iyogaa ubbaa erays," giidi genessa gidiyogaa odiis. "Ane yaatikko guuttaa naagiiddi hara miyobaa koyyana baana. Namisaykka doommiiddi de'eес," gaada wontta mittaa xeeraa simmada kiyaasu.

Gallassaa muliya naagin naagin xayin soo simmidosona. Genessiya kase atta erukko. Guuran yiidi kaa'idi pe'oosona. Namisiyo wodekka woxxi soo bi miidi guyye simmoosona. Hegaappe simmidikka guuppiiddinne issoy issuwa yedettii kaa'iiddi pe'igoosona.

Shemppuwa 4: Oonee Yiiday?

Guuran maahiyanne I maray zinogaadan kiyidi naagiyogaa doommidosona. Maahiyakka mittaa xeeran uttada naagawusu. Maahe maraykka dembban barkki woxxi woxxi kaa'iiddi de'ees. Hachchikka yiidabi oonne baa. Genessa giyobi heeraannne shiiqibeenna. Yaatin geelladan soo bin genessiya ba soo asawu odennan aggukko giidikka qoppidosona.

Yaanishin danggarssay loddan hemettiiddi yiagaa maahiya mittaa huuphiyan uttada be'aasu. “Genessiyo

naagishin baa danggarssay yiichchiis,” giida maahiya eesuwan mittaappe wodhdhiyogaa doommaasu. Ta na’aa yedhdhidi worana giida maahiya pirada sa’an wodhdhaasu.

Yaatidaara ba na’aa happi ootta ekkada eesuwan mittaa bolla kiyaagaasu. Mittaa xeeraa ba xungunttan cadda caddada issi kuttan pude gakkaagasu. Xeeran ba na’ara uttidi xeelliyyogaa doommidosona. Eti xeellishin danggarssay loddan yashshiya hanotan hemettiiddi yees.

Danggarssay eti de’iyo sohuwa yiidi kuwan guuttaa eqqiis. Guutta wodiya eqqi simmidi maahee do’oy de’iyo mittaara diishettiyogaa doommiis. Eti uttido mittay yaa haa qaaxxidi me’ana haniigiis. Yaatin maahiya ba shemppuwawu mittaa bari xungunttan caddada ba maraa qassi kunddenna mala morggiyan sa’ada mittaa baqqa oyqqaasu. Sa”an kunddikko danggarssay ba gediyan yedhdhidi woranawu de’ees gaada maahiya keehi hirrggaasu.

Yaanishin genessay bari mareera bantta keetaa aggidi biyageeta maahiya be’asuu. Maaheti issi galla koyyidi demmiyogee attenna giidi genessati heeraa laammanawu

koyidosona. Maahiya wodhdhada oyqqenna mala danggarssay hachchi etakka aggiyaba milatenna. Ha sohuwa gakkishin eraadoonee, “Wontta erissuwa zaaridi aattana,” giidi naa”anttuwa sissiyogaa doommiis.

Baassinne Malanchcha diraaman keehi wudi utto gishshawu qanxxettana mala koyibookkona. Eta qofaadan gidiyakko issi kuttan diraamaa ezggidi wurssiyakko ixxokkona. Gidikkonne eraadoonee qassi dere asawu dumma dumma naqaashaa gattiyo gishshawu gidduwan gidduwan hegaadan erissuwanne naqaashata immees.

Hegee qassi dere asaa keehi maaddees. Dumma dumma asaa qohana danddayiyabati merettiyo wode etappe asay naagettana mala ogiya bessoosona. Asawu gelibennabi woykko oychchana koyiyobi de'ikkokka oyshshaa ekkidi gamma zaaruwa koyyi demmidi shiishshoosona. Hegaa xalaala gidennan eraadoonee cora maaduwa immiyoge etassi keehi qoncce. Hegaa gishshawu ay keenanne diraamaa dosikkokka koshshiya naqaashaa ezgganawu ixxokkona.

Shemppuwa 5: Wurssettaa

Eraadonee erissuwa sissi makkidi diraamaa zaaridi shiishshees giidi naagoosona. Malanachcha genessaa mariya meetettenna mala koyyaasu. “Genessaa mariya guyye simmada beennaadan biikko maahiya issi kuttan baara aggana; Hegaa xalaala gidennan I aawakka yeddukku,” gaasu.

Aawaykka, “Genessati maahiya yaada meenna mala baqatiiddi de'oonattennee. Ta qofaadan gidikko hara sohuwa eesuwan eesuwan hemettidi biichchana koshshees. Maahiyanne I maray hachchi danggarssaappe attona,” giis. Naa”aykka maahiyanne I maray waanidaakko erana koyidosona.

Genessaynne A mariya baqatidi biidoogan naa "aykka ufayttidosona. Danggarssay qassi genessati haakkidi baana gakkanaashin mittaa matappe kichchibeenna.

Eti hegaa haasayishin Malanchchi aayyiya gakka wodhdhaasu. Yaatidaara, "Eraadooniyan hagaadan intte hayttaa yeggidi ezggiyobi aybee?" gaada oychchaasu. Akka eti ezggiyobay lo'ikko ezggana koyidaba malatawus. Kase saaminttan Wolaytta Dichchaa toho kuwaasiya yamiya annaaciya eraadooniyan aadhdhiyo wode ezggaasu.

Malanchcha ba aayyiya oychchido oyshawu zaaruwa qanttan immaasu. Eraadoonee diraamaa wurssidaba milatees. Ha'i eraadoonnee goshshaabaa odiiddi de'eес. Badalaa yafaran zeriyogee daro ayfiya demmanawu maaddiyogaa qonccissiiddi de'eес. Qonccissuwa immiyara qassi Wolaytta moottaa goshshaa eranchchiyo. Malanchchi aayyiya eraadonee odiyogee yafaran zerijo maaduwa gidiyo gishshawu ezgganawu eta matan uttaasu.

Meeziya

Kaalliyā oyshata nabbabo miiriya/yo dooridi issippe oottite. Issoy issuwa tololayuwa kaalliyā oyshatu maaran yiggite.

1. Issi issi shemppuwa woysu daqiiqan cenggurssaa xoqqu oottada nabbabada wurssadii?
2. Mule shemppota woysu daqiiqan wurssada nabbabadii? Oonee ellellidi wurssiday?
3. Nabbabaydda woysu gamma gidenna ogiyan qaalata nabbabadii?
4. Dumma dumma eeshshawatu /mehetu haasayaa waatada milatissadii?
5. Mule mehetu haasayaa milatissadiiyye woykko dumma dumma mehetuugaa oottadii?

